4/2022

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

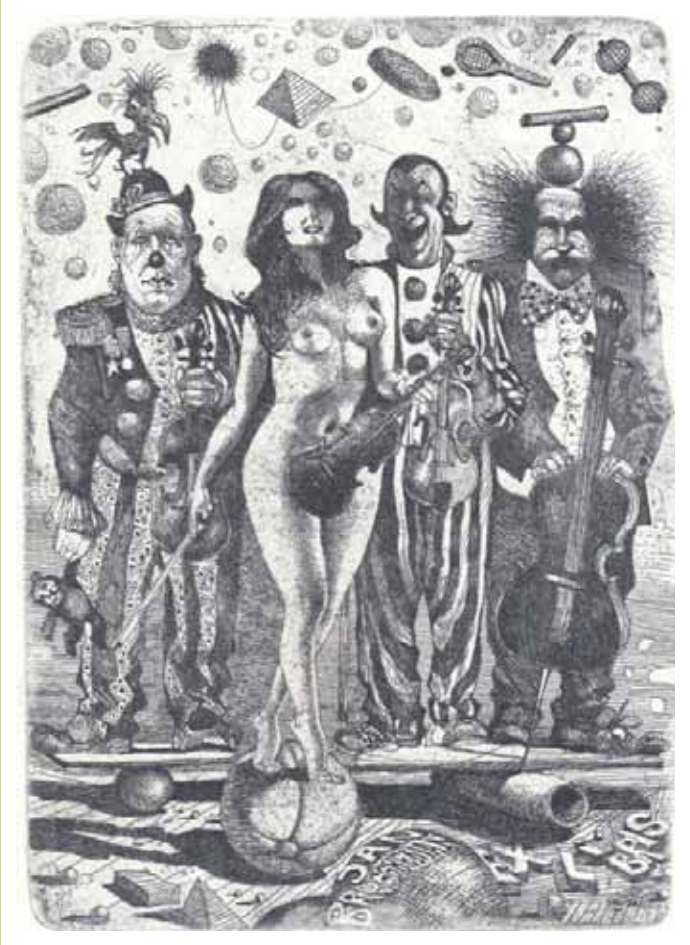

www.sspe.cz

Karel Musil, Lakomství ze souboru Sedm smrtelných hříchů, C4+ruleta, 2021

DÁVAT PŘÍRODNÍ MOTIVY DO JINÝCH KONTEXTŮ A SOUVISLOSTÍ

Krátký rozhovor s litografem Miroslavem Pošvicem

Vaše exlibris dodržují formální zásady tohoto druhu grafiky – klasický vzhled knižní značky, tj. obsahují legendu (např. Ex libris, Z knih, Moje kniha) a celé jméno zadavatele. Co si myslíte o současném trendu zkracování legendy na pouhé EXL a monogram?

Zkracování legendy je věcí každého zadavatele, sám se přikláním ke klasickému pojetí. Chápu, že někdo akcentuje výtvarné zpracování (motiv, grafiku) a neklade takový důraz na text.

V současné tvorbě téměř vymizela klasická technika dřevorytu a litografie není zrovna v kurzu. Sběratelé jsou přímo posedlí technikami z hloubky. Není tento trend ochuzením tvorby?

U tisků z hloubky zřejmě působí pocit z dotyku s navrstvenou tiskovou barvou a vtlačení tiskové desky do navlhčeného papíru při tisku. Grafický lístek vzbuzuje dojem hmotnosti a možná větší autenticity zpracování. Záleží také na vlastním rukopisu autora; tisk z hloubky dokáže přenést jem-

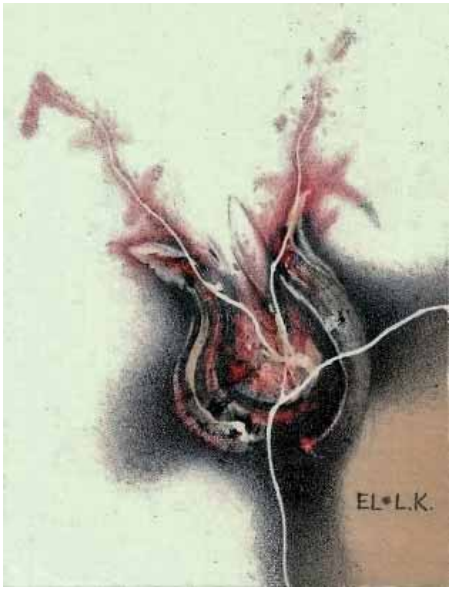

Miroslav Pošvic, Semeník, L1, 2021

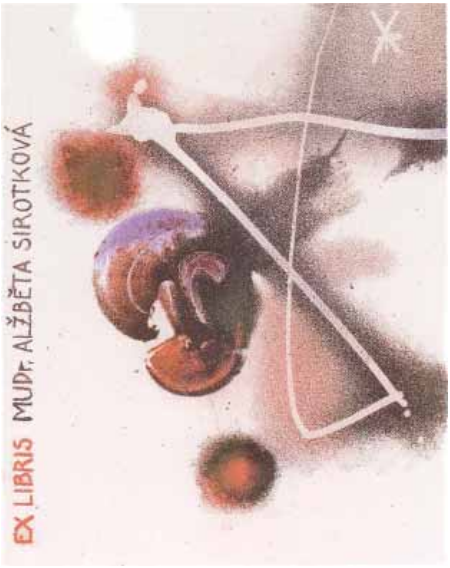

Miroslav Pošvic, L1, 2016

nosti ve šrafování, které se u jiných technik hůře dosahují. Co se týká litografie, hůře se realizuje v domácích podmínkách. Ale každá z technik má svoje kouzlo, které ji dělá zvláštní a osobitou.

Proč tvoříte abstraktní motivy s přírodní tematikou?

Narodil jsem se na horách a celé dětství prožil v krásné přírodě. To vás samozřejmě formuje a buduje váš vnitřní svět. A s touto výbavou jdete životem dál. Snažím se dávat přírodní motivy do jiných kontextů a souvislostí, ale stále je příroda jedním z určujících prvků mého vztahu ke světu a lidem. I já jsem přece příroda! Někdy mám pocit, že na to zapomínáme. Jeden z mých blízkých kdysi řekl, když jsem si trochu stěžoval, že přestávám mnoha věcem

našeho světa rozumět, že drn zůstane drnem. Možná to tak je a v některých ohledech mně to nevadí.

Které ze svých exlibris byste označil za nejlepší?

Mám moc rád exlibris, která jsem více než před třiceti lety udělal pro přítele Wolfganga Hellera, jenž mi z tehdy západní části Evropy poslal kvalitní vybavení a podpořil tím moji litografickou vášeň.

Miroslav Pošvic, Vznik nového života, L1, 2022

Jaký okruh zadavatelů, případně sběratelů se zajímá o Vaši tvorbu?

Jsou to samozřejmě lidé, kterým konvenuje moje vidění světa a výtvarné pojetí.

Jaký je Váš názor na digitální grafiku?

Diskuse o digitální grafice se vedou již dlouho a názory se rozcházejí. Digitální zpracování umožňuje celou řadu efektů, kterých lze v klasických technikách jen těžko dosáhnout. Samozřejmě jedna ze základních součástí umělecké tvorby je záměr, nápad, myšlenka. Někdy mám pocit, že jde spíš o okouzlení technickými možnostmi, ale naopak najdete i digitální grafiky, které vás zaujmou a jsou skvělé. Jen mi tam chybí ta ruka! Pak je stále nerozhodnuto, jak ji prezentovat a hodnotit v kontextu s klasickými technikami, hlavně ve vztahu k laické veřejnosti.

Parafrázuji televizní pořad „Jak se žije…" – tedy jak se žije grafikům v současné době?

Pokud budu mluvit za sebe, spojení výtvarné práce s péčí o naši celoživotně zdravotně postiženou dceru není snadné, obzvlášť v dnešní komplikované době. Ale výtvarná práce je moje láska, vášeň, naplnění a zároveň mi dodává pocit smyslu bytí a energii jít se svými blízkými životem dál. A pokud to jde, s úsměvem na rtech!

Vystavujete, obesíláte soutěže. Jaký cíl si kladete do budoucna?

Snažit se ve zdraví pokračovat v tom, co popisuji v předchozích řádcích.

Otázky kladla Kristina Nina Kvapilová

GRAFIK KAREL MUSIL ODPOVÍDÁ NA OTÁZKY

Jaké byly Vaše umělecké začátky?

První grafické listy jsem začal vytvářet na základní škole v Chrastavě. Byla to tenkrát suchá jehla rytá do plastových destiček. Na škole jsme navštěvovali předmět dílenská práce. Všímavá paní učitelka Hana Marušková v jeho rámci podporovala moji výtvarnou zálibu. Vodila mě do zadních prostor dílny, kde se nacházela malá satinýrka. Zde jsem pod jejím vedením vytvářel své první tisky. První výstava těchto tisků byla na městském koupališti.

Kdo byl či je Vaším výtvarným vzorem?

Již od raného mládí jsem byl ovlivněn svým otcem. Díky němu jsem se začal

orientovat ve výtvarném umění. Často mě vodil do oblastní galerie v Liberci.
Galerie se pro mě stala posvátným místem. Nasával jsem zde vůni obrazů. Kustodky mě hladily po hlavě a říkaly: „Malý Kája se přišel podívat na obrazy." Otec měl

Karel Musil, Čtenářka, C4 + ruleta, 2016

doma police plné knih o výtvarném umění. Častokrát jsem v nich listoval a seznamoval se s velikány umění. Zpočátku mě nejvíc přitahovali staří mistři. Pokoušel jsem se je kopírovat. Pak mě značně ovlivnilo dílo Salvadora Dalího. V pozdější době na mě měli vliv naši významní grafici Oldřich Kulhánek, Jiří Brázda, Karel Demel a Jiří Anderle.
Kdy jste začal tvořit exlibris a jaké máte za sebou grafické soubory?
První exlibris jsem vytvořil v roce 2004. V té době se mě ujal liberecký sběratel pan Slavomír Solař. Do světa sběratelů mě uvedl na sjezdu SSPE v Opavě. V roce 2008 jsem získal první ocenění ve studentské kategorii na Trienále ex libris v Chrudimi. Od pana Solaře jsem tehdy koupil svou první satinýrku.

Karel Musil, Claude Debussy, C4+ ruleta, 2017

Rád pracuji v cyklech nebo souborech. S chutí tedy využívám nabídky sběratelů, kteří soubory vydávají. Nejvýznamnější spolupráci v tomto směru jsem navázal se sběrateli v Moravské Třebové. Jmenuji tyto soubory: Čtyři roční doby v hudbě, Dívčí orchestr, Znamení zvěrokruhu, Apollón a múzy, Sedm smrtelných hříchů.
Jste oceňován na různých soutěžích v Evropě. Kde všude to bylo a z kterého ocenění jste měl největší radost?
Jmenovitě: První cena 17. Międzynarodowy Konkurs Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, Ostrów Wielkopolski, 2019; Kolektivní cena: Nejkrásnější kniha roku 2021; První cena v kategorii Malý formát na Trienále Oděsa 2022; Třetí cena 18. Międzynarodowy Konkurs Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, Ostrów Wielkopolski, 2022. Každé ocenění je pro tvůrce potěšením a zároveň také motivací.

Jak exlibris tvoříte? Sám je tisknete? Co máte v plánu do příštích let?

Pracuji v kombinaci rulety a suché jehly. Sběratelé se však často mylně domnívají, že se jedná o lepty.

Ano, svá exlibris tisknu vždy sám. V tomto ohledu mně byl velkým rádcem Jiří Brázda. Díky jeho vzácné ochotě se má tiskařská práce posunula na profesionální úroveň.

V budoucnu bych se rád věnoval souboru Sto osobností světové kultury, na němž jsem již začal pracovat. Protože se jedná o rozsáhlý projekt, práce na něm bude ještě nějaký čas trvat. Rovněž je třeba pracovat také na nových zakázkách. V následujícím roce se chystám vytvořit soubor Staropražské příběhy jako reakci na svůj pobyt na Malé Straně.

Otázky kladl Alois Sassmann

K NEDOŽITÉMU JUBILEU JIŘÍHO ŠEBKA (16. 10. 1922 Nové Město na Moravě – 16. 7. 1999 Praha)

V poslední době je v našich publikacích věnována zasloužená pozornost pedagogu, historiku umění, výtvarnému publicistovi, ale především grafiku a malíři Vysočiny Jiřímu Šebkovi. V roce 2018 tak učinil doc. Felix Černoch svým zasvěceným katalogovým listem č. 127 a v letošním roce kolega František Dvořáček článkem k 100. výročí narození ve Sborníku SSPE.

J. Šebek, všestranný umělec, tvůrce i teoretik umění, po sobě zanechal dílo k oslavě genia loci rodné Vysočiny a horáckých umělců. Ve své tvorbě se zaměřil na kresby a černobílé a barevné linoryty. Zhotovil více než 30 exlibris, většinou pro nesběratele. V roce 1971 se zúčastnil první přehlídky českého exlibris v Chrudimi. Ve své sbírce mám např. exlibris pro dr. Emila J. Pavelku (dvoubarevný dřevoryt z roku 1973) a rovněž nádherný linoryt *Vesnička pod Troskami*, modře tónovaný, z roku 1969 (viz obrazovou přílohu). Motiv je kupodivu z mého milovaného Českého ráje, ač se jeho tvorba převážně týká Vysočiny a lidové architektury kolem jeho rodiště Nového Města na Moravě. Vlastní exlibris mu zhotovil Jiří Bouda. Je to dřevoryt s motivem rytcova „nádobíčka" z roku 1967.

Autorské výstavy kreseb a grafik měl v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě (1966), v Malinově domě v Havlíčkově Brodě (1967) a v Horácké galerii v Novém Městě na Moravě (1992, u příležitosti 70. narozenin). Se zpožděním jsem se dozvěděl, že v roce 2015 nabízel na prodej novoměstský starosta Michal Šmarda z majetku města obraz Jiřího Šebka – olej *Zima na Vysočině*.

Jiří Šebek, X3/2, 1969

Jiří Ort

Výběr z literatury:

OTMAR, Antonín. *Jiří Šebek* (soupis exlibris 1942–1967). Zprávy SSPE 5–6, 1970, s. 14–15.

HRADEČNÝ Otakar. *Jiří Šebek padesátiletý.* Zprávy SSPE 3–1972.

Karel Němec. Jihlava: Oblastní galerie Vysočiny. 1967. Úvodní text katalogu: Jiří Šebek.
ČERNOCH, Felix. *Jiří Šebek*. List Slovníku tvůrců exlibris č. 127, SSPE, 2018.
DVOŘÁČEK, František. *Prof. Jiří Šebek, malíř a grafik, historik umění. Jiří Šebek o Karlu Němcovi*. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku. Praha: SSPE, 2022.

TŘICÁTÉ VÝROČÍ ÚMRTÍ TÉMĚŘ ZAPOMENUTÉ PRAŽSKÉ VÝTVARNICE A VZPOMÍNKA NA JEJÍHO PARTNERA

Milena Dvořáková (20. 11. 1944 – 6. 6. 1992), grafička, ilustrátorka, fotografka a malířka malých formátů olejomaleb, nás náhle ve svých čtyřiceti osmi letech opustila, když byla na vrcholu své umělecké zralosti.

Absolvovala SPŠG v Praze u prof. Václava Bubeníčka a pokračovala v soukromém studiu u Emanuela Frinty a Ludmily Jiřincové. V letech 1971–1975 vyučovala na pražské grafické škole. První výstavu grafik s pražskými motivy měla v Divadle v Nerudovce. Spolupracovala s nakladatelstvím Vyšehrad, navrhovala obálky pro Panton a Supraphon. V zahraničí vystavovala opakovaně v Saint-Denis, neboť Francie a zejména Paříž byly vedle Prahy její velká láska.

Milena Dvořáková, Nový Svět, Praha, L1, 1987

Byl to kolega sběratel Jiří Lata (1932–2007), který ji na doporučení L. Jiřincové přivedl do našeho Spolku. Poznal jsem ji jako skromnou a nezištnou autorku. Zvláště její osobité a líbezné náměty novoročenek a exlibris se zákoutími Hradčan, Pohořelce, Petřína, Malé Strany a Loretánského náměstí v barevné litografii šly doslova „na dračku". Pak to byly její oblíbené kočky, dívčí portréty, církevní svátky a procítěné biblické výjevy. Milena i její partner Milan Entler byli hluboce věřícími lidmi.

Milena Dvořáková, PF 1990 Nosálkovi, L1, 1989

Společně se zúčastňovali mezinárodních soutěží exlib-

ris, Milena dokonce získala jednu z medailí v polském Malborku. Oba se v roce 1988 zúčastnili mezinárodní soutěže Ex Libris Cittá di Pescara Gabriele d'Annunzio k padesátému výročí básníkovy smrti. Soutěž tehdy obeslalo 700 autorů ze 30 zemí. (Svou roli při velké účasti 108 čs. autorů sehrála přitažlivá dotace soutěže). První cenu získal Albín Brunovský. Z této přehlídky byl vydán Catalogo della collezione d'arte, a to péčí Marca Menata, ředitele knihovny Biblioteca Statale Isontina di Gorizia. V tomto katalogu figurují jejich exlibris pod číslem 326571. Nepočetné maloformátové olejomalby M. Dvořákové jsou u nás nedostupné, např. *Hommage a Antonio Vivaldi* z r. 1979 je v soukromé holandské sbírce,

Milena Dvořáková, L1, 1987

Půlakt z r. 1980 v soukromé sbírce ve Švýcarsku, *Marek, Matouš a Lukáš* z r. 1973 je v Německu, podobně jako olej na plátně *Akt na pohovce*.

Její o čtyři roky mladší životní a umělecký partner Milan Entler (25. 3. 1948 – 2018) vystudoval Hollarku – SOŠV v Praze, kde byl žákem prof. Rudolfa Klimoviče. Začínal kresbou a z grafických technik si vyzkoušel suchou jehlu, akvatintu a lept. Teprve po seznámení s M. Dvořákovou upřednostnil barevnou litografii. S po-

Milan Entler, L1

etikou drobných grafik, exlibris a novoročenek pokračoval v oblíbených tématech své ženy, když mu po těžké nemoci zemřela. Dožila se ještě naplnění svých snů – narození dítěte a otevření galerie v Loretánské ulici v Praze. Zanechala po sobě malou Marušku.

S osudy manželů-grafiků M. Dvořákové a M. Entlera nepřímo souvisí bombasticky medializovaný PŘÍBĚH ŽLUTÉHO DOMU, Loretánské nám. 102/8, zvaného též Malý Černínský palác (bývalá jízdárna, dvorek a zahrada). Jejich byt s ateliérem a malá prodejní galerie byly součástí

této rozsáhlé nemovitosti v odhadní ceně 40 milionů Kč. Dům, příslušenství a zahrady vlastnila určitou dobu po neoprávněné restituci známá disidentka Marta Chadimová.

V létě roku 1996 jsem měl domluvenou návštěvu prodejního ateliéru grafika Milana Entlera, kde jsem koupil zbylé drobné grafiky s pražskými motivy z pozůstalosti manželky Mileny. Tato malá prodejna grafik a maleb s vizitkou *Malíř a grafik Milan Entler* byla na frekventované průvodcovské trase z Pohořelce na Pražský hrad. Od začátku byla navštěvována mnoha zahraničními turisty. Např. Italové si jméno výtvarníka upravili na MILAN INTER podle jejich fotbalového klubu Inter Milán. Podle časopisu L´Ex libris Italiano (č. 2/2002) je díky tomu náš grafik mezi italskými sběrateli velmi populární (potvrzuje doc. Josef Chalupský v Knižní značce 1/2004 na straně 13).

Tato malá, ale půvabná galerie byla naproti legendárním hostinci *U Černého vola*, kam jsem si předtím zašel na pivo. Z recese jsem tam nakreslil pro Mistra divadelní leták na fiktivní představení kočující společnosti v tomto hostinci s názvem ***FALEŠNÁ RESTITUCE.*** *Podařená tragikomedie se šťastným koncem o čtyřech dějstvích*. 1. Radostné užívání nemovitosti a vznik Galerie Loretánská. 2. Soudní spor a odhalení podvodu v pozemkových knihách. 3. Náhlý skon oblíbené výtvarnice a starost o sirotka Mařenku. 4. Rozuzlení s udělením milostivé abolice.

Osoby a obsazení: nájemníci bytu s ateliérem: Milena Dvořáková a Milan Entler; údajná majitelka domu a zahrady: disidentka a podvodnice Marta Chadimová; žalobci: správce OPBH a Řád premonstrátů; Deus Ex Machina: prezident Václav Havel.

Milan Entler, L1

Milana Entlera tento improvizovaný „dárek" potěšil, měl smysl pro podobné taškařice a při kávě se rozpovídal podrobně o paní Chadimové, o ušlechtilých vlastnostech své ženy, o splněných předsevzetích, o radostech a strastech, o dcerušce Marii, o vlastní tvorbě a o provozu jejich vysněné galerie. Malíř a grafik Milan Entler zemřel před čtyřmi lety, dožil se sedmdesáti let – bohužel jeho úmrtí sběratelská veřejnost nezaznamenala.

Jiří Ort

FROTÁŽ V UŽITKOVÉ GRAFICE TOYEN

Německý malíř žijící v Paříži Max Ernst, dadaista a surrealista, byl novátorem v nalézání neobvyklých malířských a grafických technik. V roce 1925 jej zaujala struktura prken staré dřevěné podlahy, kterou si okopíroval na položený papír třením měkkou tužkou. Techni-

ku rozšířil na různé rostlinné materiály a nazval ji frotáž. Roku 1925 publikoval 34 otisků přírodnin pod názvem *Histoire Naturelle*. Technika kopírování rostlin, látek, dokonce i vlastního těla byla přijata i některými českými umělci, kteří ji používali jako základ svých kreseb. Rozdílně reagovali Štyrský a Toyen, kteří se mohli s technikou seznámit přímo v Paříži. Frotáž používali jako doplněk svých plošných lineárních kreseb a zdůraznili tím jejich hloubku a vrstvení.

Po návratu do Prahy Toyen upravovala několik knih spíše bibliofilského charakteru a některé ilustrace strukturovala frotáží. Jedná se např. o tyto knihy: S. K. Neumann: *Žal*, frontispis (1931), J. K. Tyl: *Rozervanec*, frontispis (1932), G. Apollinaire: *Alkoholy*, frontispis a titul (1933), F. Halas: *Hořec*, frontispis a titul (1933), *Čajové květy*, frontispis (1934), G. Ungaretti: *Pohřbený přístav*, frontispis a titul (1935), G. Apollinaire: *Básně*, frontispis (1935), K. H. Mácha: *Máj*, ilustrace (1936), z edice Symposion J. Frank: *Milenci ve snách*, ilustrace (1937), O. Duun: *Bůh se usmívá*, frontispis (1938) a nakladatelská exlibris U12 a U14. Ukázky jmenovaných ilustrací jsou uvedeny v knižně vydané studii L. Bydžovské a K. Srpa *Knihy s Toyen* (2003). Zajímavý je její výběr frotážovaných materiálů. Ve 30. letech to byly převážně tkaniny se zajímavou strukturou, např. tyl s různě velkými oky, pletenina, dále pravděpodobně záclonovina tkaná z přírodních nestejně silných nití nebo s pruhovaným vzorem z nití různé síly. Můžeme se jen domnívat, že použité odstřižky tkanin pocházely z módního stu-

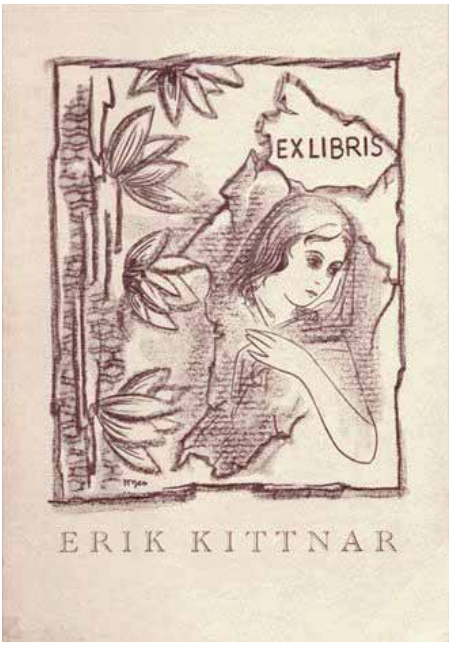

Toyen (Marie Čermínová), P2+T

Toyen (Marie Čermínová), Bůh se usmívá, P3, 1938

dia Togo založeného 1929 J. Hášou, kde Štyrský a Toyen pomocí patron tvořili stříkané barevné vzory podle vlastních návrhů. Pro sběratele knižních značek jsou zajímavá soukromá užitková exlibris od Toyen, zejména z let 1936–1938. Na některých z nich Toyen podložila kresbu rastrem vytvořeným frotáží, který má pravidelnou jakoby řetízkovou strukturu orientovanou svisle nebo vodorovně. Jedná se o exlibris na jméno dr. Hrdličky (akt), Erika Kittnara a Blanky Podroužkové (datováno 1938). Jsou popsána Venclem a Ladmanem ve Sborníku SSPE 2008. Podařilo se mi získat dvě antikvární knihy z let 1934 a 1938, ve kterých jsou vlepena exlibris Kittnara, a to

Toyen (Marie Čermínová), Máj, P7, 1936

v obou barevných odstínech, hnědém a modrozeleném. Majitelem byl mikrobiolog doc. MUDr. Erik Kittnar, CSc., (1924–2006), který podle mínění potomků dostal značku pravděpodobně jako chlapec darem od rodiny. Exlibris je signováno ve štočku, tisk proveden podle Vencla autotypií, písmo přisazené, rozměr 105 × 75 mm. Typ dívčího obličeje odpovídá ilustracím Toyen v knize Dora Gabeho: *Dávno* (1938) a frontispisu svazku č. 105 edice Symposion, tj. O. Duun: *Bůh se usmívá* (1938), který provedl heliogravurou Mirro Pegrassi. Frontispis a také nakladatelské exlibris od Toyen jsou doplněny frotáží, ale s jinou strukturou než Kittnarova značka, kde jsou použity dva druhy řetízků, jejichž linie jsou položeny vodorovně. Ta na levé straně s rozměrnějšími oky jednoznačně odpovídá jedné z ilustrací Máchova *Máje* vydaného 1936. Vznik exlibris Erika Kittnara můžeme s určitou mírou pravděpodobnosti zařadit nejdříve do roku 1938, kdy vzniklo datované exlibris Blanky Podroužkové, a k nim můžeme asi přiřadit i druhé exlibris dr. Hrdličky s kresbou aktu (první s kresbou sovy je datováno rokem 1937). Můžeme doplnit, že ve 40. letech se Toyen přiklonila k zajímavým přírodninám, Ernstovým rostlinným lístkům, a použila frotáž k tvorbě knižních obálek a některých užitkových exlibris.

Jana Parýzková

Informační zdroje:

PETROVÁ, E. *Frotáž. Fenomén frotáže v českém umění.* Grapheion 1997, č. 2, s. 52–53. Praha, SGN.

BYDŽOVSKÁ, L. – SRP, K. *Knihy s Toyen.* Praha, Akropolis, 2003.

PRAVDOVÁ, A. a kol. *Snící rebelka Toyen.* Katalog výstavy. Praha, Národní galerie, 2021.

VENCL, S. – LADMAN, P. T*oyen. Příležitostná grafika.* Sborník SSPE, s. 33–42. Praha, 2008.

BANKÉŘ A JEHO KNIHOVNA

Prvorepublikový bankéř JUDr. Jaroslav Preiss, milovník knih, umění a exlibris

Dne 4. října 2022 v 18 hodin byla v klubu knihovny Vysoké školy ekonomické v Praze na Žižkově slavnostně zahájena výstava s názvem *Největší český bankéř – JUDr. Jaroslav Preiss*.

Výstava představuje generálního ředitele Živnostenské banky JUDr. Jaroslava Preisse (1870–1946) jako finančníka, mecenáše a milovníka umění a knih. Po úvodním slově ředitele knihovny Ing. Václava Šubrty se na vernisáži ujal slova současný rektor doc. Petr Dvořák a posléze o dalších osudech bankéře a jeho potomků promluvila pravnučka bankéře paní RNDr. Alexandra Brunnerová. Jaroslav Preiss se již od dob svých univerzitních studií účastnil společenského a politického života, proslul jako vynikající řečník a po roce 1918 patřil k vlivným aktérům československého hospodářství a politiky. V poválečné éře se jeho jméno stalo symbolem kapitalismu a mělo být vymazáno z dějin. Nyní však chceme připomenout tuto historicky významnou osobnost českého bankéře, který po celý svůj život usiloval o povznesení jak hospodářské, tak kulturní úrovně své země a který si právem zaslouží titul bankéř století.

Preissova činnost se neomezovala pouze na finanční a politickou sféru. Již od mládí systematicky sbíral knihy, především bohemikální tisky, pragensia, vzácná vydání, a také umělecké předměty, zejména malby a grafiky předních českých umělců. Z mnoha společenských sdružení, v nichž působil, zde zmiňujeme především jeho aktivní členství ve Spolku sběratelů a přátel exlibris od roku 1922 a Spolku českých bibliofilů od roku 1925. Preissův majetek včetně jeho sbírek knih, maleb i grafik byl po druhé světové válce zčásti poničen a rozkraden, zčásti zestátněn. Některá díla převzala Národní galerie, některé knihy z jeho vlastnictví lze dohledat v online katalogu Národní knihovny ČR v Praze. Kromě nákupu a sběratelských aktivit JUDr. J. Preiss rovněž sám knihy vydával a psal a těmito publikacemi disponuje rovněž knihovna Vysoké školy ekonomické v Praze (VŠE). Preissova díla byla zdigitalizována a jsou dostupná online v digitální knihovně Kramerius VŠE (https://kramerius.vse.cz/search).

Podle dostupných archivních zdrojů, účtenek a dochovaných souborů exlibris (např. Kobliha, *Exlibris*, řada VI) sbíral vrchní ředitel Živnostenské banky prokazatelně také exlibris. Ve *Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku* (2020) byla již

nastíněna šíře problematiky, téma by si však zasloužilo podrobnější studii provedenou odborníky na exlibris a znalci drobné grafiky. Nejvydatnější a nejlepší zdroj pro informace o Preissově sbírce představuje Archiv České národní banky, protože ve svých fondech dodnes uchovává účtenky za exlibris, která tvořila součást Preissova majetku. Účtenky zůstávají v tuto chvíli zřejmě jedinou možností, jak zmapovat alespoň přibližnou hodnotu, obsah i rozsah dnes již neexistující bankéřovy sbírky exlibris.

Výstava v knihovně VŠE se zaměřuje na vztah mezi hospodářstvím a kulturou a na Preissovy mecenášské aktivity. Na celkem šesti výstavních panelech, dvou obrazech a v jedné vitríně je načrtnut život a dílo ředitele Živnostenské banky. Dozvíte se například více o vztahu nejvýznamnějšího českého bankéře ke knihám: proč je sbíral a četl a proč podporoval nejen knižní kulturu, ale také soudobé umělce, mezi nimi básníky, malíře, grafiky. Bankéřova rozsáhlá mecenášská činnost zahrnovala podporu celých institucí, například Národního muzea. Součástí expozice je i jedno dochované exlibris od Václava Rytíře (1889–1943), vyhotovené přímo pro JUDr. J. Preisse. Vstup na výstavu je zdarma, zváni jsou všichni zájemci. Expozice je umístěna ve studovně, je přístupná v otevírací době knihovny VŠE na Žižkově a potrvá do konce června 2023.

Jana Maroszová
jana.maroszova@vse.cz

František Kobliha, X2, 1920

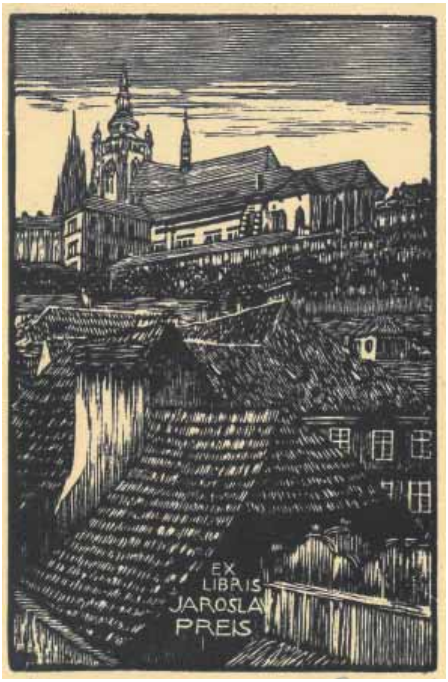

František Kobliha, X2, 1926.
Ze sbírek Západočeského muzea v Plzni, p. o.

Mimo vystavené novoročenky, vesměs ofsetové reprodukce obrazů, jsou známa z užité grafiky dvě Preissova exlibris. Jedno od Václava Rytíře (zinkografie z r. 1927), na výstavě reprodukované, které J. Preiss vlepoval do svých knih, a druhé od Františka Koblihy, které vzniklo v r. 1925 dorytím legendy do staršího dřevorytového špalíčku. Původní dřevoryt používal F. Kobliha jako novoročenku P. F. 1918, jak uvádí dr. S. Vencl v soupisu exlibris F. Koblihy (SSPE, 1989). Další použití nalezl tento dřevoryt v grafickém souboru Praha. *Osm pův. dřevorytů Frant. Koblihy* s úvodní básní K. Hlaváčka a slovním doprovodem J. Rodena z roku 1920, který byl vydán o VII. sletu všesokolském; zde nese název Pohled na Hrad z Karlova mostu. V úpravě na exlibris J. Preisse je zařazeno do VI. souboru exlibris F. Koblihy z r. 1926 (Inventární číslo souboru UMP 17453, Západočeské muzeum v Plzni). V soupisu exlibris F. Koblihy z doby protektorátu Čechy a Morava (SSPE) je uvedeno pod položkou 207 s popisem Malostranské střechy; autorem soupisu byl Pavel Vodehnal. V již zmiňovaném soupisu S. Vencla je uvedeno pod položkou 239 s popisem Pohled na Hradčany od Klárova s rozměry 129 × 84 mm.

Jan Langhammer

BRNĚNSKÝ SJEZD SSPE 2022

Brněnského sjezdu se zúčastnilo 161 osob, z toho 91 členů SSPE. Dalších 13 osob se zapsalo do knihy návštěv. Zahraničních účastníků bylo celkem 43, a to ze 13 zemí (Belgie, Bělorusko, Finsko, Francie, Itálie, Německo, Nizozemsko, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Švédsko, Ukrajina).

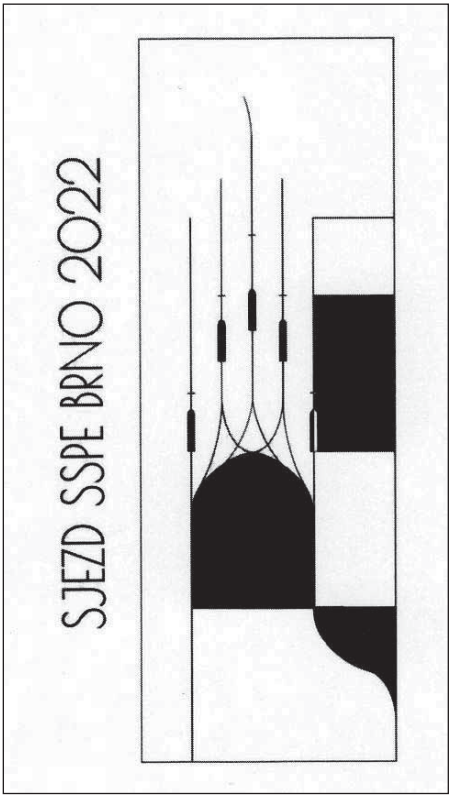

Jakub Kříž, P7, 2022

Kongresový hotel Avanti poskytoval příjemné prostředí pro výměnu i další sběratelský a spolkový ruch. V rámci sjezdu byla v předsálí adjustována menší výstava vybraných 81 exlibris z tvorby Martina Manojlína u příležitosti jeho letošních padesátin. Zároveň bylo vystaveno devět panelů s exlibris připomínajících významné moravské sběratele první poloviny 20. století – mimo dalších např. Stanislava Švehlu, Bedřicha Beneše Buchlovana a Karla Jaroslava Obrátila.

V rámci sjezdových aktivit mohli účastníci absolvovat dvě akce. Sobotní odpolední exkurzi po centru Brna, kterou provázel Mgr. Jakub Kříž, si zvolilo 41 osob.

Zájemci se na exkurzi dozvěděli něco o historii města Brna, významných stavbách a další zajímavosti. Na nedělní výlet do Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě se přihlásilo 60 účastníků,

kteří tam mohli zhlédnout výstavy: *Vášeň pro krásu – Mojmír Helcelet a svět exlibris* a také výstavu s tematikou starořížských Florianů s názvem *Tichá urputnost*. Tento zájezd nabídl také zajímavou přednášku v krásné klášterní knihovně a poutavý výklad řeholníka bratra Františka o historii kláštera a jeho stavebním vývoji, na kterém se výrazně podílel génius barokní architektury Jan Blažej Santini Aichl. Na rozloučenou s tímto místem nám bylo připraveno příjemné pohoštění.

Každý účastník, který uhradil plný sjezdový poplatek, obdržel tašku s dvěma publikacemi o významném brněnském sběrateli a členovi spolku Mojmíru Helceletovi – katalog k výstavě konané v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě a také publikaci s textem E. J. Pavelky *Mojmír Helcelet*. Součástí tašky byl rovněž soubor pěti grafik s moravskou tematikou, na kterém se laskavě podíleli současní tvůrci – Jan Černoš, Tomáš Hřivnáč, Martin Manojlín, Eduard Milka a Karel Musil.

Dalším benefitem byly pro účastníky poukázky na občerstvení v hotelovém baru a pro zájemce o slavnostní večeři byl hotelovou kuchyní připraven velice kvalitní raut. Celkově byl sjezd účastníky hodnocen jako úspěšný a také přinesl nezanedbatelnou částku do spolkového rozpočtu.

Organizátor sjezdu by touto cestou rád poděkoval všem zúčastněným, kteří do moravské metropole zavítali, a spoluorganizátorům za poskytnutou podporu a odvedenou práci.

Luděk Kříž

Nesporně zajímavou a přínosnou akcí byl nedělní zájezd autobusem do benediktinského kláštera v Rajhradě. Potěšila již téměř dokončená rekonstrukce klášterních budov a kostela a zaujalo množství zajímavých výstav, které zde instaloval Památník písemnictví na Moravě. Bibliofily upoutala krátkodobá výstava *Tichá urputnost – Literární a výtvarné stopy staroříšských Florianů*, která se konala ve dnech 18. 5. až 9. 10. 2022. Vystaveny byly Florianovy tisky ze všech edic, originály grafik a související dokumenty. Na panelech byly podány faktografické údaje o životě a rodině Josefa Floriana, o jeho spolupráci s autory, ilustrátory a tiskaři a o dobových ohlasech. Výtvarné ukázky zahrnovaly práce dětí Josefa Floriana, především Michaela Floriana a Marie Stritzkové, a práce Josefa Čapka, Vlastislava Hofmana, Karla Votlučky a Jana Konůpka nebo německých expresionistů pobývajících ve dvacátých letech přímo ve Staré Říši: Otta Coestera, Williho Wessela či Alberta Schamoniho.

Připomeňme, že benediktinský klášter v Rajhradě je sídlem Památníku písemnictví na Moravě, který je součástí Muzea Brněnska. V klášteře se zachovala největší moravská klášterní knihovna. Je v původním mobiliáři a obsahuje 65 000 svazků od nejstarších pergamenových rukopisů přes prvotisky až po naučné tituly 19. století.

Ve spolupráci s naším Spolkem zastoupeným Mgr. Luďkem Křížem a jeho spolupracovníky byla uspořádána výstava knižních značek a bibliofilií ze sbírek Památníku písemnictví na Mo-

Účastníci zájezdu do Rajhradu 25. 9. 2022, foto Langhammer

ravě, Muzea v Ivančicích, soukromých sběratelů a dalších uměnovědných institucí pod názvem *Vášeň pro krásu. Mojmír Helcelet a svět exlibris*. Výstava se konala od 11. 5. do 9. 10. 2022. Byl k ní vydán nádherný katalog s medailony autorů, kteří vytvářeli pro M. Helceleta exlibris. Výstava obsahovala základní informace o M. Helceletovi a jeho rodině a bohaté ukázky exlibris, bibliofilií, publikací a osobních předmětů. Ještě jedna pro nás zajímavá informace: k výstavě *Ex libris ze sbírky Mirko Riedla, význačného brněnského sběratele a znalce*, vzniklo CD obsahující informaci o sběrateli, historii exlibris u nás a abecedně řazené reprodukce děl více než 250 autorů. Připravil je Vojen Drlík a prodává se v památníku za 49 Kč. Připomeňme, že Mirko Riedl (1920–2013), knihovník, významný člen našeho Spolku, věnoval v r. 2011 svoji sbírku exlibris, bibliofilií a grafiky Moravské galerii. Jan Langhammer

39. KONGRES FISAE 2022 V SAN FRANCISKU

Sjezd v San Francisku byl úspěšný, každé z akcí se zúčastnilo padesát osob. Byla to malá konference s většinou severoamerických účastníků, kteří se chtěli dozvědět více o sběratelství exlibris. Je škoda, že se Evropané nemohli zúčastnit, protože jejich vliv by v budoucnu povzbudil výměny. Naše setkání se vhodně zaměřilo na hlavní hnutí současného knižního umění, které dnes probíhá v San Francisku. Všichni se skvěle bavili a výstavy, přednášky a recepce byly výjimečné. Dokonce i závěrečný banket o mnoha chodech v Yoshi's Jazz Club na Jack London Square byl vynikající!

James Keenan

Ze zápisu z plenárního zasedání delegátů konaného ve Waterfront Hotelu, Jack London Square, Oakland, Kalifornie, 15. září 2022 za předsednictví prezidenta FISAE Jamese P. Keenana:

Přítomné delegace: Exlibris Aboensis (Olli Ylönen), Suomen Exlibrisyhdistys (Olli Ylönen). ASBC&D (James P. Keenan),

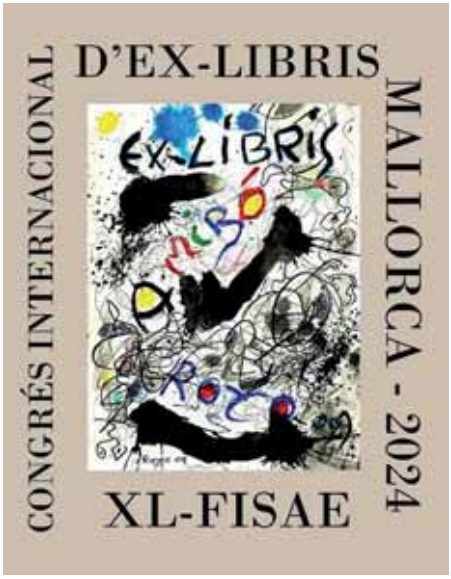

New Australian Bookplate Society (Andrew J. Peake), Mexiko (James P. Keenan), řecká Theogonie (Gianna Alexopoulou), rakouské a německé asociace zaslaly své hlasy e-mailem.

Výstavy: *The Tribute to George Steiner.* Mezinárodní soutěž v tvorbě exlibris. Book Club of California, San Francisco (12. 9. – 12. 12. 2022). Vystavovalo 30 nejlepších umělců z 27 zemí celkem 350 originálních tisků. První cenu získala Gianna Alexopoulou.

The Art of Contemporary World Bookplates, American Bookbinders Museum, San Francisco (10. 9. – 30. 12. 2022). Odborná

výstava 177 exlibris od 146 umělců zastupujících 33 zemí.
Ceny od Keith Wingrove Memorial Trust: První cena – Deborah Chapmanová, Kanada; druhá cena – Marina Teraudsová, USA; třetí cena – Nurgul Arikanová, Turecko; čestné uznání – Krzysztof Marek Bak, Polsko; čestné uznání – Oleg Dergačov, Kanada.

Deborah Chapmanová, C7

https://bookplate.org/ex-libris-the-art-of-contemporary-world-bookplates

Přednášky: William E. Butler. *Bookplate Collecting in America*. Melissa Hackerová. Marco Birnholz: *A Life in Bookplates*.

Kongresové publikace: *Tribute to George Steiner. An International Bookplate Competition.* Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-1-15).

Ex Libris: The Art of Contemporary World Bookplates. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-3-9).

Illustrated Essays on Bookplate Collecting. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-0-8).

Antioch Bookplate Company. Excerpts from the Autobiography of Ernest Morgan 1905–2000. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-2-2).

Další publikace:

William E. Butler. *American Bookplates.* Primrose Hill Press, Londýn, 2000 (ISBN 978-1-9016480-8-9).

Ke zrušenému 38. kongresu FISAE 2020 nebyla přijata žádná zpráva. Novou prezidentkou FISAE byla zvolena Marià Casas Hierrová, prvním viceprezidentem James Keenan a druhým viceprezidentem Anthony Pincott. 40. kongres FISAE 2024 se bude konat ve městě Palma na Mallorce. Výkonným tajemníkem FISAE bude do roku 2024 Olli Ylönen. Webové stránky *FISAE. international* jsou registrovány a čeká se na nominaci webmastera.

Více na:

https//www.exlibris-deg.de/2022/10/12/39-fisae-kongress-in-san-francisco/

ÚSPĚCH A BOUŘLIVÝ POTLESK V MĚSTEČKU POD HUMPRECHTEM

Hospodář Šolcova statku v Sobotce RNDr. Jan Samšiňák si troufl uvést na závěr sezony v sobotu 3. září 2022 odpoledne obrazy z národní opery P*rodaná nevěsta* v nastudování Martina Vydry. Hrálo se a zpívalo pod okny na kamen-

ném zápraží, na dřevěné pavlači a v přilehlé ovocné zahradě. V autentickém venkovském prostředí patrové roubené usedlosti s dobovými rekvizitami byla atmosféra 19. století na venkově dokonalá. Klavírní doprovod obstarala Linda Juránková, v roli Mařenky vystoupila skvělá Natsumi Matsuzaki, v roli Jeníka Jakub Turek a v trojroli Krušiny, Vaška a medvěda vystoupil Martin Vydra. Dohazovače Kecala zazpíval Ondřej Slavičínský. S chutí se zapojila i manželka hospodáře Sylva Samšiňáková coby indián ve scéně s komedianty a akrobaty.

Sólisté se představili ve stylovém oblečení: panímáma, Mařenka a děvečky s bílými vyšívanými blůzkami a v sukních zdobených modrotiskem, chlapi v selských bagančatech a kamizolách. Koktavý Vašek navíc s rádiovkou na hlavě. Ve zkrácené verzi zde zazněly nejkrásnější árie z opery v podání prvotřídních sólistů.

Nadšené publikum si navíc prohlédlo v Galerii Karla Samšiňáka obrazy a grafiky Petra Ptáčka a v přilehlém lapidáriu pozoruhodnou kolekci tavených skleněných plastik Jiřího Ryby, rodáka ze Staré Paky a absolventa Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě.

Jiří Ort

Z výstavní činnosti v Šolcově statku v letech 2020–2022 vyjímáme:

25. 5. –8. 7. 2020 obrazy a grafika akademické malířky Aleny Antonové

4. 7.– 20. 8. 2021 grafické listy akademické malířky Evy Haškové

21. 8. – 1. 10. 2022 Petr Ptáček. MOGUL (obrazy, grafiky a poštovní známky)

11. ROKYCANSKÉ BIENÁLE GRAFIKY

Výstava letošního XI. rokycanského bienále grafiky se konala 7. 10. až 6. 11. 2022. Bienále je mezinárodní soutěžní výstavou zaměřenou na klasické grafické techniky jakéhokoliv formátu bez tematického omezení. Spolupořadateli letošního ročníku byly: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech (pobočka Západočeského muzea v Plzni) a město Rokycany.

Do soutěže bylo doručeno celkem 78 soutěžních prací od 28 výtvarníků z České republiky, Slovenska, Polska, Finska a Bulharska.

Hlavní cenu získala Petra Fraňková z České republiky za soubor tří leptů *Abatyše, Chaitya´Lama a Sůva*. Druhá cena byla

udělena za soubor tří algrafií Adamu Czechovi z Polska. Třetí cenu získala Vlasta Šuhajdová, dlouholetá členka SSPE, za soubor tří kombinovaných technik. Cenu starosty města Rokycan za grafiky se vztahem k Rokycansku obdržel Martin Koranda z České republiky za tři linoryty *Netvoři v kameni*. Finanční odměny pro oceněné poskytlo město Rokycany. Deset prestižních certifikátů obdrželi: J. Spěváčková, T. Leba, L. Steininger a J. Altman (Česko); K. Pasztula, A. Jankiewicz a M. Bochenek (Polsko); B. Paulovičová (Slovensko); A. Joensuu a S. Kioru (Finsko). Mezi účastníky bienále bylo šest tvůrců exlibris. Tato soutěž je pravděpodobně jediná mezinárodní grafická soutěž konaná v České republice. Sponzoři předchozích Rokycanských bienále postupně soutěž opustili, zůstalo město Rokycany a patří mu za to velký dík. Rovněž zaslouží pochvalu zřízení krásné výstavní síně v ulici Josefa Knihy v Rokycanech, kterou spravuje Muzeum Dr. Bohuslava Horáka.

Podrobnější informace lze nalézt na webových stránkách muzea.

Bartolomej Rudas

NEJEN VÝTVARNÉ UMĚNÍ JE ZAMILOVANÝ OBOR GÜNTERA HUJBERA

Rozpomenul se na mládí a se svými kamarády založil kapelu White Rabbit Band. Pro omlazení si do kapely přizvali mladou dívku hrající na klávesy. Zkoušeli, trénovali, tvořili nové skladby a pak se představili na svém prvním koncertě v penzionu Oáza v Rejholticích. Sešlo se nás hodně v krásném prostředí a počasí také přálo. Hudba perfektní, podařilo se vybrat krásné skladby. Bylo vidět, že se

sešli kamarádi jak v kapele, tak v publiku – lidé, kteří si při dobré muzice, dobrém jídle a pití rádi popovídali. Taky se zde setkalo několik sběratelů exlibris ze širšího okolí a prožili společně tento úžasný večer. Děkujeme za krásný zážitek a určitě se rádi zúčastníme dalších akcí; pozvánky na další koncert rozešleme všem zájemcům.

Marie Moravcová

VZPOMÍNKA NA JAROSLAVA LOHYNSKÉHO

Dne 13. 9. 2022 nás navždy opustil náš přítel, sběratel grafiky a organizátor kulturních akcí v Moravské Třebové pan Jaroslav Lohynský. Narodil se 4. 9. 1937 v Dobříkově u Chocně, ale od roku 1961 žil v Moravské Třebové, kde byl učitelem stavebních předmětů na střední škole.

S grafikou se seznámil prostřednictvím výstav a setkání s přáteli stejného zaměření. Do sběratelství zapojil i svou manželku Zdenu, společně navštěvovali významné české grafiky a lze říci, že se s mnoha z nich spřátelili. Především to platilo o Otovi Janečkovi a Albínu Bru-

novském. Zde v Moravské Třebové společně s MUDr. L. Loubalem a pod hlavičkou Jednotného klubu pracujících ROH organizoval v městském muzeu výstavy – byla jich spousta – Josef Weiser, Olga Čechová, L. J. Kašpar, Jiří Bouda a samozřejmě Ota Janeček, Miroslav Houra, Kamil Lhoták – nelze vyjmenovat všechny.
Inicioval založení místní sekce SSPE, kde vedle Jiřího Vinklera patřil k velice agilním, nápaditým členům – jak v oblasti komunikace s grafiky, tak při organizování výstav. Při schůzkách sekce vysvětloval, co je umělecká grafika, jak se na ni máme dívat a co v ní hledat. I ve škole, kde učil, propagoval výtvarné umění mezi žáky a pedagogy výstavkami na chodbách školy. Dařilo se mu přitáhnout mladé lidí k vnímání grafiky a umění – vidíme to dodnes při vernisážích v městském muzeu. Měl velkou podporu manželky Zdenky a vychoval si i pokračovatelku rodinné tradice – vnučku Verunku. Měl ještě hodně plánů, ale zákeřná nemoc jeho život ukončila.
Čest jeho památce!

Marie Moravcová

ZEMŘEL FRANTIŠEK VANÍČEK

V září nás dostihla smutná zpráva, že 8. 9. 2022 zemřel doc. Ing. František Vaníček, CSc., dlouholetý člen SSPE (od r. 1981), člen výboru SSPE, autor a spoluautor několika soupisů exlibris a novoročenek. Narodil se 24. 12. 1936 v Červené Řečici, v r. 1960 absolvoval elektrotechnickou fakultu ČVUT v Pardubicích, pedagogicky působil na elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze.

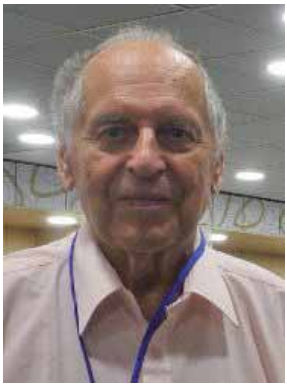

Byl velkým milovníkem grafického díla Hany Čápové. Vlastnil několik jejích exlibris na své jméno a na jména členů rodiny. Projevuje se v nich jeho záliba v historii, když na exlibris nechal zobrazit rakouského císaře Františka Josefa I. a jeho manželku Alžbětu Bavorskou (císařovnu Sissi), francouzského krále Ludvíka XVI. a jeho manželku Marii Antoinettu.

Redakčně upravil soupis exlibris Vojtěcha Cinybulka, který vyšel jako 1. svazek edice Uzavřené dílo v roce 1998. Společně s F. Máslerem připravil k vydání soupis exlibris Hany Čápové (2009). Jeho prací je také soupis exlibris L. J. Kašpara, který vyšel v edici Uzavřené dílo jako 4. svazek v roce 2009. Ve spolupráci se S. Venclem připravil k vydání soupis novoročenek L. J. Kašpara (2013).

Na Františka Vaníčka nám zůstanou ty nejlepší vzpomínky jak ze společné práce ve výboru SSPE, tak z pravidelných setkání na spolkových akcích. Pro sběratelství exlibris udělal mnoho, zůstává po něm úctyhodné dílo.

Čest jeho památce!

Jan Langhammer

ZEMŘEL RASTISLAV MICHAL

Akademický malíř Rastislav MICHAL, čestný člen SSPE, zemřel 28. 10. 2022. Narodil se 9. června 1936 v Teplicích–Šanově, odkud se rodina po nacistickém záboru českého pohraničí v roce 1938 odstěhovala natrvalo do Prahy. Pro své nesporné výtvarné nadání se rozhodl pro studium na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Praze, kde byl žákem Jaroslava Vodrážky. Školu ukončil v roce 1955 a ještě téhož roku byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze. Jeho profesory v ateliéru figurální a portrétní malby byli postupně Antonín Pelc, Miloslav Holý a Karel Souček.

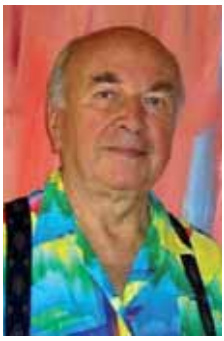

Svým klasickým pojetím figurální malby a kresby, jehož základem je zobrazení ženského aktu a portrét, vědomě navázal na moderní českou a evropskou tradici v tomto oboru. Velkou část své tvorby věnoval grafice, ilustraci knih a bibliofilským tiskům. Pro nás je důležitá jeho tvorba exlibris a novoročenek. Podle soupisu, který se nám podařilo dokončit a vydat ve spolupráci s autorem a jeho manželkou Ing. Martou Michalovou v roce 2021, vytvořil v letech 1950–2012 celkem 356 exlibris, z nichž sestavil 8 souborů.

Intenzivně se zúčastňoval našeho spolkového života, zejména před rokem 1990: pořádal kulturní přednášky, vytvářel grafické přílohy pro spolkový časopis, osobně nebo svými grafikami se zúčastňoval českých sjezdů sběratelů exlibris i světových kongresů FISAE. O jeho exlibris byl velký zájem v zahraničí, členem SSPE se stal v roce 1965 a v roce 1996 byl jmenován jeho čestným členem.

V posledních desetiletích se Rastislav Michal věnoval především malbě, v níž se přiklonil k expresivnímu výrazu a akcentované barevnosti a dospěl až k abstraktní linii, volně však stále odkazující k jeho figurální tvorbě.

Stálá expozice výtvarné tvorby Rastislava Michala se od roku 1994 nachází v barokním klenutém přízemním prostoru domu U Tří kačerů na rohu Husovy a Řetězové ulice na Starém Městě pražském.

Rastislav Michal věnoval celý svůj život výtvarné tvorbě a také rodině. Rád cestoval, navštívil s rodinou téměř všechny významné evropské galerie. V poslední době trávil letní období na Vysočině v Horní Cerekvi, kde má na zámku svoji novou stálou expozici a kde také pracoval.

Podrobnější informace o životě a díle Rastislava Michala najde čtenář v řadě katalogů jeho samostatných výstav, včetně těch zahraničních, a také například v článcích jeho dcery Rey Michalové v Knižní značce. Zajímavé jsou rovněž vzpomínky autora na jeho učitele a kolegy výtvarníky, publikované tamtéž.

Dílo Rastislava Michala zůstává trvalou hodnotou českého moderního umění.

Čest jeho památce!

Jan Langhammer

Doplňková literatura:

KUDRNA, M. *Rastislavu Michalovi k padesátinám*. Zprávy SSPE 4/1986.

VENCL, S. *Pozdrav Rastislavu Michalovi*. Knižní značka 3/1996.

PROKOP, Ivo. *Rastislav Michal*. 2004. Slovníkový list.

MICHALOVÁ, R. *Rastislav Michal*. Knižní značka 3/2011.

MICHALOVÁ, R. *Fluctuat nec mergitur*. Knižní značka 2/2016.

MICHAL, R. *Jak jsem je znal*. Knižní značka 2/2021.

LANGHAMMER, J. – MICHALOVÁ, M. *Soupis exlibris Rastislava Michala*. Praha, SSPE, 2021.

VÝSTAVY EXLIBRIS V SUŠICI A V RADNICÍCH

V Muzeu Šumavy v Sušici se podařilo uspořádat ve dnech 23. června až 7. srpna 2022 výstavu ***Knižní značka – exlibris*** s komentovanou prohlídkou 15. července 2022. V deseti rámech 100 × 70 cm byla vystavena historická exlibris a supralibros a exlibris významných českých autorů, kteří jsou spjati se Šumavou či alespoň se západní částí Čech: Josefa Váchala, Anny Mackové, Josefa Hodka, Karla Špillara, Josefa Weniga, Jana Paroubka, Jana Konůpka, Josefa Sejpky, Jarmily Svátkové, Bohumila Krse, Josefa Skupy, Karla Votlučky, Karla Kuneše, Aloise Moravce, Antonína Doležala, Františka Michla, Jiřího Trnky, Vladimíra Havlice, Jaroslava Votlučky, Marie Lacigové, Josefa Ladislava Jíchy a Milana Bauera. V jednom rámu byly ukázky exlibris vytvořených pro autora této výstavy současnými českými umělci. Výstava pokračovala ve třech vitrínách: v první byly ukázky grafických technik pro tvorbu a tisk exlibris dřevorytem, leptem, linorytem a fotochemickou reprodukcí kreseb, ve druhé ukázky exlibristických tisků do roku 1945 a ve třetí soudobé exlibristické tisky. Děkujeme Mgr. Josefu Haisovi, řediteli Muzea Šumavy, za uspořádání této pravděpodobně první výstavy exlibris v Sušici.

V Radnicích v Galerii U Kellerů bylo v roce 2022 uspořádáno devět komorních autorských výstav exlibris, novoročenek a volné grafiky: Václava Pokorného, Mariny Richterové, Ladislava Ruska, Karly Ryvolové, Zdenka Seydla, Jiřího Slívy, Vlastimila Soboty, Vladimíra Suchánka a Karla Svolinského. Děkujeme Mgr. Renému Kellerovi za pořádání těchto výstav.

Plánovaná výstava *Grafické techniky: rytiny, lepty* v Galerii Evropského domu v Plzni na náměstí Republiky se nemohla konat z toho důvodu, že se v patře nad galerií zřítil strop; naštěstí se nikomu nic nestalo. Snad se výstava uskuteční v roce 2023.

Jan Langhammer

PUBLIKACE

Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2022.

Praha: SSPE, 2022, 176 s., tištěno barevně, 550 obrázků (včetně obrázků na obálce), 35 fotografií, 22 × 16,7 cm, lepená vazba, redaktor Ing. Ladislav Žák. ISBN 978-80-906980-5-5. Obálka, grafické řešení a příprava tisku Stáňa Laňková, Praha. Tisk: Praha, Fastr typo-tisk, 500 výtisků. Věnováno jubileím Ludmily Jiřincové, Jiřího Šebka a Karla Beneše. Sborník má 18 samostatných statí, úvodní článek a závěrečné slovo předsedy. Statě: ORT, Jiří. *Ohlédnutí za životem a dílem Ludmily Jiřincové*. PAVLÍK, Jiří. *Moje vzpomínky na paní Ludmilu Jiřincovou*. DVOŘÁČEK, František. *Prof. Jiří Šebek, malíř a grafik, historik umění. Jiří Šebek o Karlu Němcovi*. BENEŠ, Pavel. *Exlibris Karel Beneš. Vzpomínání na tatínka*. ŽIŽKOVSKÝ, Karel. *Mistrovské propojení reality s poezií. Exlibris Petra Minky*. ŽIŽKOVSKÝ, Karel. *Škádlivá jiskřička v oku. Jubilující Jiří Brázda*. DITRYCH, Břetislav. *Maldoror 2020*. ČERNOCH, Felix – DITRYCH, Břetislav – ŠARŠE, Vojtěch – DEMEL, Dalibor – ROTH, Jiří. *Maldoror aneb Temný labyrint duše Isidora Luciena Ducasse*. ŘEHÁK, Zdeněk. *Martin Manojlín. 50 let na světě. 30 let ve světě grafiky*. GROMEŠ, Josef. *Já, Antonín Juračka*. KŘÍŽ, Luděk. *Mluvící exlibris. Omen atque nomen. Znamení a zároveň jméno*. PARÝZKOVÁ, Jana. *Nakladatelská exlibris edice Symposion II*. PARÝZKOVÁ, Jana. *Exlibris s příběhem (s neveselým koncem)*. NESTERENKO, Petro. *Historie a současnost ukrajinského exlibris*. NESTERENKO, Petro. *„Nová vlna" ukrajinské školy exlibris*. FIALA, Milan – SASSMANN, Alois. *Marina Richterová*. KROPÍK, Karel. *Pavel Roučka*. KŘÍŽ, Luděk. *Krátká vzpomínka na moravské sběratele*. PLOJHAROVÁ, Marie. *Radomír Postl. Dopis Radomíru Postlovi od Dany Plojharové*. SASSMANN, Alois. *Pan Radomír Postl a moje kořeny*. ŠMIDRKAL, Pavel. *Život osedlaný pevnou vůlí a vírou v dobro (M. Ščigol)*. SASSMANN, Alois. *Tematické sbírky Jiřího Hlinovského*. ŽÁK, Ladislav. *Ze života SSPE. Kalendárium – jubilující výtvarníci 2022. Malé shrnutí*. PETŘÍK, *Miroslav. Slovo předsedy*.

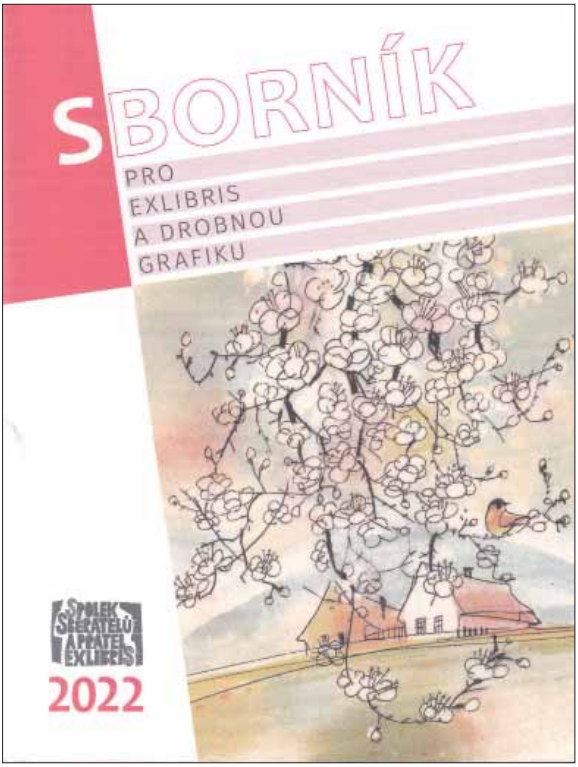

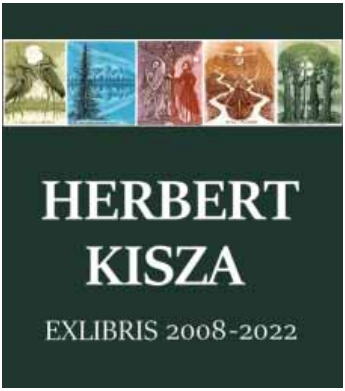

■ **KŘÍŽ, Luděk – VÁVERKA, Patrik. Herbert *Kisza. Exlibris 2008–2022***
Podolí u Brna: Protis, 2022, 320 stran (nestránkováno), u části nákladu grafická příloha, 295 obrázků, 2 fotografie, barevná obálka, 18 × 16 cm. Tisk: Podolí u Brna, Protis, 120 číslovaných výtisků, barevný digitální tisk, brožováno. ISBN 978-80-87844-22-9. Obsah: Exlibris 2008–2022 (obrazový soupis 295 exlibris). Soupis exlibris. Rejstřík vlastníků exlibris. Kniha byla vydána ve spolupráci se Spolkem sběratelů a přátel exlibris a lze ji u SSPE objednat.

■ **KŘÍŽ, Luděk – VÁVERKA, Patrik. *Josef Kábrt. Exlibris 1945–1989***
Podolí u Brna: Protis, 2022, 250 stran (nestránkováno), 232 obrázků, 2 fotografie, součástí knihy je originální exlibris – tisk z původní destičky vytištěný Petrem Kábrtem, barevná obálka, 18 × 16 cm. Tisk: Podolí u Brna, Protis, 120 číslovaných výtisků, barevný digitální tisk, brožováno. ISBN 978-80-87844-21-2. Obsah: O Josefu Kábrtovi – slova pronesená Jaroslavem Klápštěm. Exlibris 1945–1989 (obrazový soupis 174 exlibris a dále 43 kresebných realizovaných i nerealizovaných a rarit). Soupis exlibris. Rejstřík vlastníků exlibris. Kniha byla vydána ve spolupráci se Spolkem sběratelů a přátel exlibris a lze ji u SSPE objednat.

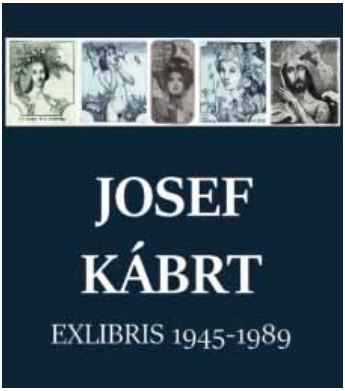

Citace Jaroslava Klápště (z 2. 6. 1999): *V umění by se nikdy neměl ztratit pocit pokory. Proto se tedy pokorně skláníme před dílem Kábrtovým. Je to dílo člověka, který byl kromě jiného nepředstavitelně pracovitý, a když jezdil na sobotu a neděli domů, vozil si práci s sebou a odpočinul si přesně podle Goetha: když si chtěl odpočinout, tak pracoval a ve chvílích volna tvořil grafiky, pérovky, oleje. Z toho všeho právě bych nejvíce cenil grafiku a pérovky, které jsou skutečně kabinetními kousky kreslířského umění.*

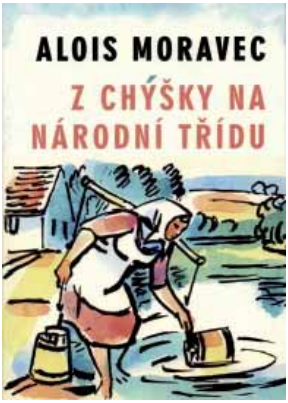

■ **SASSMANN, Alois – ŠMIDRKAL, Pavel. *Alois Moravec. Z Chýšky na Národní třídu***
Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2022, 100 stran, 144 obrázků (z nich 27 exlibris a přibližně 30 novoročenek), 11 fotografií, brožováno, barevná obálka, 21 × 15 cm. ISBN 978-80-7415-241-2. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, náklad neuveden (600 kusů), tištěno barevným ofse-

tem. Obsah: Úvodní texty. Život kdysi. Z pobytu pod Tatrami. Jihem křížem krážem. Vtipy, ilustrace, skici, náčrty. Zpovídání doby obrazem. Obálky knih. Moravcovy dávné výstavy.

■ **VENCL, Slavomil.** ***Soupis exlibris a novoročenek Cyrila Boudy***
Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2021, 36 stran (volné dvoulisty), 5 obrázků, obálka s chlopní a čtyřmi obrázky, 21 × 15 cm. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna, náklad není uveden. Soupis obsahuje popisy exlibris (včetně unikátních) vytvořených C. Boudou mezi léty 1915–1984 a nezjištěného vročení a popisy novoročenek počínaje PF 1929 a konče PF 1984. Soubory exlibris. Literatura. Rejstříky majitelů nejsou připojeny, položky nejsou pořadově číslovány.

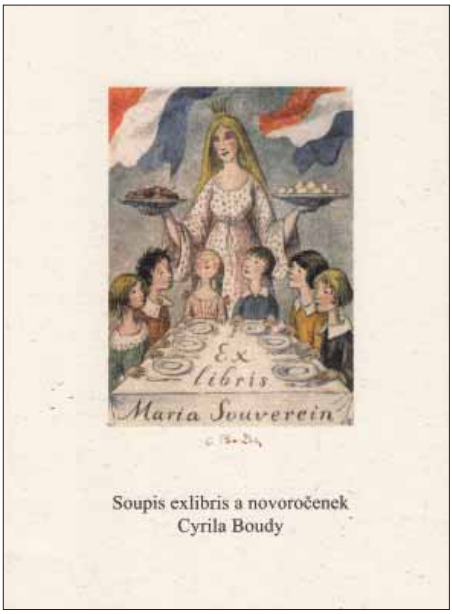

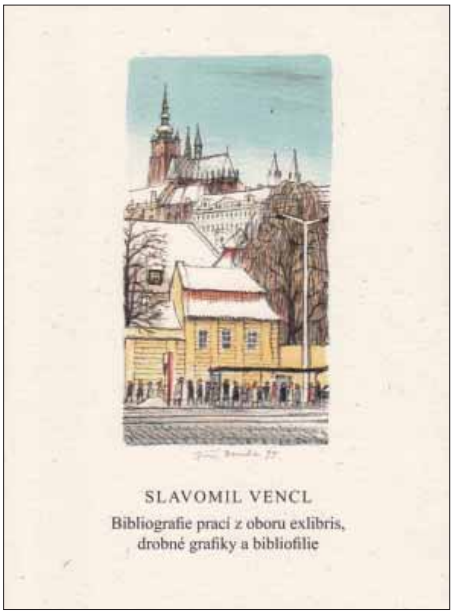

■ **VENCL, Slavomil.** ***Bibliografie prací z oboru exlibris, drobné grafiky a bibliofilie***
Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2021, 24 stran (volné dvoulisty), 2 obrázky, barevná obálka s chlopní a třemi obrázky, 21 × 15 cm. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna, náklad není uveden. Bibliografie obsahuje 403 položek publikací a článků v časopisech a sbornících, které autor napsal nebo se na nich podílel. Připojen je autorský rejstřík tvůrců exlibris a drobné grafiky.

■ ***Vášeň pro krásu. Mojmír Helcelet a svět exlibris***
Brno: Památník písemnictví na Moravě ve spolupráci se SSPE, 2022, 68 stran, 146 obrázků, 7 fotografií, barevný tisk, barevná obálka, 24 × 21 cm. Tisk: Brno, PROTIS, 250 výtisků. ISBN 978-80-907655-8-0. Texty: KALINA, Libor. *Co také mohou mít psi společného s knihami*. KŘÍŽ, Jakub. *Mojmír Helcelet (1879–1959): sběratel a jeho osobnost*. HUDCOVICOVÁ, Sára Anna – KŘÍŽ, Jakub. *Medailony vybraných umělců tvořících*

exlibris pro Mojmíra Helceleta: E. Milén, F. Bílek, A. Hrabal. P. Dillinger, J. Votruba, D. Bilovská, J. Hodek, K. Němec, E. Hlavice, F. Kobliha, V. Špála, J. Čapek, J. Konůpek, V. Preissig, J. Váchal. Další tvůrci tvořící exlibris pro Mojmíra Helceleta: A. Kameník, V. Fleissig, J. Svoboda, F. Hlavica, V. Hofman, K. Tondl, J. Provazník, J. Šembera, H. Kovařík, V. Röhling, A. Doležal, O. Karel, D. Vacková, A. Procházka, J. Stretti Zamponi, A. Podlešák, M. Fridrich, J. Švengsbír, K. Pekárek, O. Crhounek, R. Klíma, J. Vláčil, O. Menhart, J. Hrachovina, S. Hlinovský, J. Mařík, W. Geiger, A. Kunst. KŘÍŽ, Luděk. *Revize souboru exlibris a příležitostné grafiky vytvořených pro Mojmíra Helceleta.* ŠUDOMOVÁ, Miroslava. *Exlibris ve sbírkovém fondu Muzea Brněnska*.

■ ***Soubor pěti exlibris***

Brno: SSPE, 2022, u příležitosti sjezdu v Brně ve dnech 23.–25. 9. 2022, náklad 130 kusů, obálka s logem sjezdu a seznamem exlibris, 21 × 15 cm. Seznam exlibris: 1. Jan Černoš, Anděl nad Brnem, mezzotinta; 2. Tomáš Hřivnáč, Krojačky, suchá jehla; 3. Martin Manojlín, Brněnský podvečer, šestibarevný linoryt; 4. Eduard Milka, Katedrála, lept s akvatintou; 5. Karel Musil, Šašek a královna. suchá jehla a ruleta.

■ ***XVIII międzynarodowy konkurs małej formy graficznej i exlibrisu***

Ostrov Velkopolský: Městské muzeum Ostrova Velkopolského, 2022, 184 stran, 314 obrázků, 7 fotografií, obálka s 9 obrázky, brožováno, 21 × 23 cm. ISBN 978-83-88480-96-6. Do soutěže a na výstavu bylo porotou vybráno celkem 306 grafiků z 38 zemí. Nejvíce jich bylo z Polska (163). Od nás jich bylo dvanáct: K. Demel, J. Hiršl, P. Hlavatý, M. Hlinka, H. Horálková, G. Hujber, Z. Kubeczka, K. Musil, L. Netušil, J. Neuwirt, G. Popovičová a L. Steininger; ze Slovenska pouze Z. Bugáň. I. cenu obdržel Veselin Damianov-Ves z Bulharska, II. cenu Hanna T. Głowatska z Polska a III. cenu **Karel Musil**. Speciální cenu obdrželi: Oleg Denisenko z Ukrajiny a **Miroslav Hlinka**. Speciální cenu za exlibris Městského muzea Ostrova Velkopolského obdržela Elżbieta Radzikowska z Polska. Čestná uznání obdrželo 19 účastníků a mezi nimi byli **Karel Demel** a **Pavel Hlavatý**. Mezi nominovanými bylo dalších 24 účastníků z 13 zemí. Členem sedmičlenné jury byl rovněž **Jiří Brázda**; předseda a 3 členové byli z Pol-

ska, 1 člen z Německa a 1 z Ukrajiny. Tato tradiční přehlídka dává dobrý přehled o tvorbě exlibris a drobné grafiky na celém světě. Účastníci z České republiky zaznamenali velký úspěch, blahopřejeme.

■ ***Karel Beneš. Exlibris.***

Praha: nakladatelství X2015, 2022, 176 stran, 542 obrázků, 1 fotografie, pevná vazba, obálka, 24,5 × 24,5 cm. Texty: Emil Minář, Karel Žižkovský, Pavel Beneš. Kurátoři projektu Pavel Beneš a Karel Scherzer. Tisk: Příbram, PBtisk. ISBN 978-80-906069-6-8. Obsah: MINÁŘ, E. *Exlibrisová grafika Karla Beneše*. BENEŠ, P. *Ex libris Karel Beneš*. Barevné reprodukce 527 exlibris. Nezařazená exlibris (12 kusů). Soupis exlibris. Soupis majitelů exlibris. ŽIŽKOVSKÝ, K. *Když odjíždí král*. Publikace obsahuje barevný obrazový soupis exlibris oblíbeného autora od roku 1975 do roku 2017.

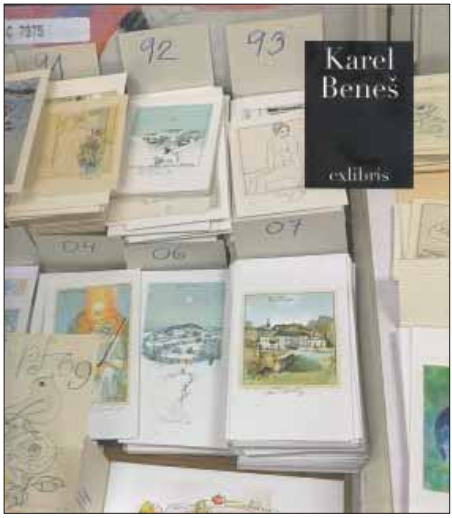

■ ***Bulletin 2022***

Praha: Klub přátel Hollaru, SČUG Hollar 2022, 72 stran, 60 obrázků. 87 fotografií, obálka s barevnou reprodukcí litografie K. Vítečkové, 28 × 23 cm. Tisk: Kostelec nad Orlicí, AG TYP Tiskárna. Obsah: Úvodní slovo Pavla Piekara, předsedy SČUG Hollar. Výroční zpráva Galerie Hollar 2021. Výstavy v Galerii Hollar r. 2021. Výstavy 2021 mimo Galerii Hollar. Jubilanti v roce 2022: Čtyři oslavenci ze Sklenářova ateliéru: M. M. Šechtlová, K. Demel, L. Kuklík a J. Brázda. Adolf Absolon (85 let, 14. 7. 1937). Adolf Hoffmeister (120 let od narození). Eva Bednářová (85 let od narození). František Bílek (150 let od narození). Jan Kavan (75 let, 8. 3. 1947). Jiří Kornatovský (70 let, 2. 3. 1952). Jiří Slíva (75 let). Kamil Lhoták (110 let od narození). Karel Demel – současná tvorba. Kateřina Černá – básnířka obrazem a slovem. Kateřina Černá (85 let od narození). Ladislav Kuklík (75 let od narození). Lenka Vilhelmová. Markéta Králová. Miloslav Polcar. Lubomír Přibyl. Ondřej Michálek. Když Petr Palma žertuje. Václav Kabát (90 let). Jaroslava Severová.

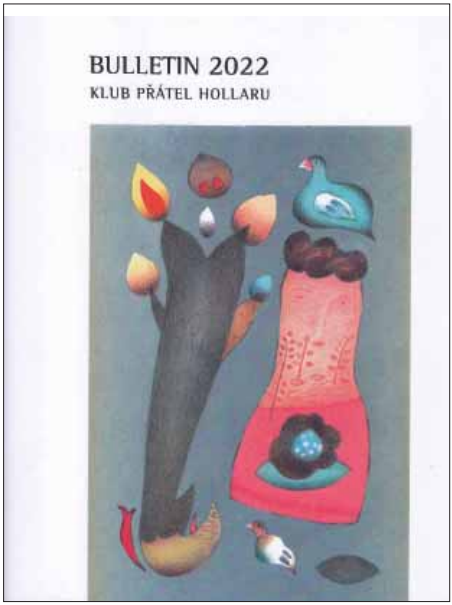

Václav Kabát (90 let od narození). Ocenění 2021. Noví členové 2022. Grafický kalendář 2022. Prémie 2022. Vzpomínáme (2021).

Jan Langhammer

ČASOPISY

EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 119, 3/2022, Finsko

Raimo a Ritva Alakärppäovi pracují společně jako restaurátoři kostelních interiérů; článek doprovází jediné Raimovo exlibris z roku 1967. Sběratelský ruch ve finském městě Forssa. Reliéfní papírové tisky Hermana Mattssona. Generální ředitel Otavy Pasi Vainio vlastní několik exlibris na své jméno, např. od Francoise Avrila (Francie); celkem je zobrazeno 18 exlibris. Ital Enrico Mazzone (*1982), kreslíř, divadelní scénograf, žije a pracuje v Raumě, do Finska přijel v roce 2015; jeho kresby dosahují délky desítek metrů. Jugend – Art Nouveau ve Francii (exlibris). Pentti Heinonen (1923–2012) a jeho exlibris. Exlibris osobnosti: básnířka Katri Vala (1901–1944). Série exlibris časopisu Nuori Voima z 9/1933. Helsinky v exlibris. Turecká exlibris.

GRAFIEKWERELD, No. 3., 2022, Nizozemsko

Podzimní vydání *Grafiekwereld* je speciální číslo věnované výhradně grafice ve vztahu k holandským lidovým pohádkám. Grafičtí ilustrátoři: Nico Bulder (1898–1964), Johannes Mulders (1899–1989). Faust v Nizozemsku; článek doprovází reprodukce exlibris s faustovskými motivy (také V. Cinybulk, Z knih Dr. Jana Malíka).

GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 2022/3, Belgie

Celé číslo je věnováno českému grafikovi Michalu Novákovi (*13. 4. 1959), autodidaktu, členu SČUG Hollar od r. 2018. Je přiložena originální grafika Macbeth II (lept). Žije v Ústí nad Labem. Věnuje se kresbě, grafice, malbě a tvorbě exlibris.

KISGRAFIKA, 2022/4, Maďarsko

V úvodním článku *Vzpomínáme na 60 let časopisu Kisgrafika* dr. Kornélia Vasné Tóthová stručně shrnula historii časopisu. Všechna digitalizovaná čísla časopisu jsou dostupná na stránkách Knihovny a informačního centra Maďarské akademie věd (http://real-j.mtak.hu/view/journal/Kisgrafika.html). V druhém článku je otištěna redakčně upravená a zkrácená zahajovací řeč Márie Padné Szabóové k výstavě maďarského grafika Csaba Kapolcsi Kovácse s názvem *Fabula animae – příběhy duší*, která byla otevřena v květnu 2022 v Ajke.

Dr. Hilda Horváthová představuje výstavu *Strážci exlibris – 30 let v knihovně v Somogyi v Szegedu* k šedesátému výročí KBK, která byla otevřena 30. srpna 2022. *Hornictví na malých grafikách* je název výstavy, která byla zahájena 23. září 2022 v Dorogu; je otištěna zahajovací řeč dr. Kornélie Vasné Tóthové. V článku *Károly Józsa (1872–1929)* nás dr. Hilda Horváthová seznamuje s životem a dílem významného maďarského malíře a grafika. Dalším dílem pokračuje seriál dr. Kornélie Vasné Tóthové *Knižní značky významných sběratelů ve Státní Széchényiho knihovně* osobností sběratelky Ilony Déry Ernöné Herzové (1886–1972). Dr. Kornélia Vasné Tóthová uvádí závěrečný osmý díl soupisu malých grafik významného maďarského grafika Károlye Várkonyiho z let 1991–2001.

■ **Mitteilungen. Österreichische Exlibris-Gesellschaft 2/2022**
Jako úvodní článek je zařazen nekrolog Karla F. Stocka (1937–2022), rakouského knihovníka, čestného člen ÖEG a nositele medaile Paula Scapinelliho. K. F. Stock vydal velké množství publikací o knihovnictví a bibliografií exlibris, např. Exlibris.Zeitschriften, 2015. Podle vlastních vyjádření vytvořil v letech 1957–2019 přes 470 linorytů a několik dřevorytů (https://bibi.kfstock.at). Duchovní exlibris – článek k druhé výstavě v roce 2022 v Pettenbachu. Autorem obou článků je T. Cernajsek, který se v dalším článku vrací k dokumentům a exlibris v těžkém období po 2. světové válce, do roku 1949, kdy Ernst Schrom obdržel Scapinelliho medaili a kdy DEG žádala prostřednictvím Hanse Heerena paní Margarete Girandi z ÖEG o předání stanov. Následuje zpráva o setkání členů ÖEG 25. 6. 2022 na výstavě grafika a malíře Franze Traunfellnera (1913–1986) na zámku Pöggstall; podle soupisu vytvořil 119 exlibris. Klaus Rödel podává zprávu o výročním zasedání DEG 5.–8. 5. 2022 v Moers (Porúří), které navštívilo 80 účastníků ze 14 zemí; příští se koná 11.–14. 5. 2023 v Paderbornu. Následuje zpráva o sjezdu SELC ve Winterthuru ve Švýcarsku 2. 7. 2022 s 20 účastníky. Anotace publikací: DEG Jahrbuch 2022 Exlibriskunst und Grafik; Dante Alighieri VII centenerio 1321–2021, l'exlibris nella Dívia Commedia; Exlibris-Kunst der Ukraine; Architektur-Exlibris – Architectural bookplates (Karl F. Stock).

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 121 / August 2022,** Švýcarsko
Jednodenní sjezd SELC se konal 2. 7. 2022 ve Winterthuru. Ročenka SELC 2022 bude opět věnována umělkyním a vyjde koncem roku 2022. Spolkový časopis SELC vychází již padesát let. Henry Dunant (8. květen 1828 Ženeva – 30. říjen 1910 Heiden) byl švýcarský podnikatel a humanista, iniciátor a spoluzakladatel Mezinárodního Červeného kříže, iniciátor Ženevských úmluv a první nositel Nobelovy ceny za mír z roku 1901; jeho podrobný životopis je doplněn exlibris s jeho portrétem od H. Pauwelse a několika exlibris se samaritánskou tematikou a červeným křížem. Utz Benkel vytvořil pro J. Burcha exlibris na téma Válka a mír jako obraz válečného běsnění na Ukrajině v protikladu k mírové krajině. Vztah koček a myší je námětem deseti exlibris a příslušného článku. Karl F. Stock sepsal bibliografický a ikonografický dokument Architektur-Exlibris, což je zřejmě jeho poslední publikace; zemřel 10. 6. 2022, je připojen jeho nekrolog. V článku Roční doby v exlibris jsou zobrazeno exlibris Italky M. Leboroniové, ale také K. Vašíčkové. Anotace německé ročenky 2022.

Jan Langhammer a Bartomomej Rudas (Kisgrafika)

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

5. 1. –29. 1. 2023	Jubilanti Hollaru 2023
2. 2. – 26. 2. 2023	Slovenská serigrafie – ze sbírek ISSO
2. 3. – 2. 4. 2023	Krajina a město. Peter Kollár, Eva Vápenková, Jiří Hanuš, Matěj Lipavský, Robin Kaloč
6. 4. – 30. 4. 2023	Eva Vlasáková

Galerie U Kellerů, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnice

3. 1. – 13. 2. 2023	Karel Šafář – exlibris, novoročenky, volná grafika
14. 2. – 26. 3. 2023	Marie Michaela Šechtlová a Renata Šimlíková – exlibris, novoročenky, volná grafika
27. 3. – 7. 5. 2023	Pavel Šimon – exlibris, novoročenky, volná grafika

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Výborová schůze 26. 9. 2022 se konala v Brně (v průběhu sjezdu) za účasti předsedy M. Petříka a čtyř členů výboru. Podle stanov SSPE je nezaplacení členských příspěvků důvodem pro zrušení členství. Nový adresář členů SSPE bude vydán k valné hromadě 2023. Adventní večery a Májová setkání pro členy SSPE a jejich hosty budou spojovány s výměnou exlibris v předchozích hodinách.

Výborová schůze 8. 11. 2022 se konala formou videokonference za vedení předsedou M. Petříkem a za účasti čtyř členů výboru a hosta Mgr. L. Kříže. Výbor děkuje panu L. Křížovi a jeho spolupracovníkům za úspěšné uspořádání sjezdu SSPE v Brně. Pozvánka na Adventní večer 2022 je umístěna na webových stránkách SSPE. Do edičního plánu v r. 2023 jsou připravovány: obrazový soupis exlibris Z. Mézla, soubor exlibris P. Minky, Česká exlibristická bibliografie, katalog Trienále exlibris a grafiky pro účastníky valné hromady, jubilanty a členy SSPE (příloha Knižní značky).

Výbor SSPE

DARY NA TISKOVÝ FOND SSPE A KATALOG ŽEŇ 2021

Jaroslav BARTÁK 100 Kč, PhDr. Štěpánka BĚHALOVÁ, Ph.D., 600 Kč, Ing. Pavel CIMALA 600 Kč, Zdenka ČENSKÁ 400 Kč, doc. PhDr. Felix ČERNOCH, CSc., 80 Kč, Jaroslav DAJČ 300 Kč, Svatopluk DRÁPAL 200 Kč, PhDr. Evženie KLANICOVÁ 1 000 Kč, Zbigniew KUBECZKA 200 Kč, Jiří MARBACH 100 Kč, Jana ONDRUŠOVÁ 50 Kč, Ing. Jaroslav PETR 800 Kč, Kamila ŠIMŮNKOVÁ 400 Kč, MUDr. Jan REBAN 50 Kč, Ing. Bartolomej RUDAS 2 000 Kč, Marie RUMLAROVÁ 100 Kč, Vlastimil SOBOTA 800 Kč, Hana STORCHOVÁ 600 Kč, Mgr. Jiří TICHÝ 300 Kč, Karel URBAN 5 000 Kč (publikace Mojmír Helcelet), MUDr. Luboš VANĚK 200 Kč, RNDr. Karel ŽIŽKOVSKÝ 1 450 Kč a Město Hradec Králové 10 000 Kč.

Výbor SSPE srdečně děkuje svým členům a zejména externím dárcům za příspěvky na tiskový fond.

PLACENÍ ČLENSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ V ROCE 2023

Členské příspěvky pro rok 2023 se podle usnesení valné hromady konané v Praze dne 26. 3. 2022 nezvyšují a zůstávají na hodnotě 1 000 Kč pro české členy a 1 500 Kč (60 eur) pro zahraniční členy (včetně zvýšených nákladů na poštovné 500 Kč). Čeští členové, kteří dovrší v roce 2023 věk 80 let (a starší), platí snížený příspěvek 400 Kč.

Studenti do 26 let platí rovněž 400 Kč. Čestní členové spolku členské příspěvky neplatí. Členské příspěvky je možno platit v hotovosti u pokladníka spolku, např. na valné hromadě, dále vkladem nebo bankovním převodem na účet Spolku: číslo účtu 2501272505/2010, variabilní symbol = evidenční členské číslo, a případně poštovní poukázkou. Do zprávy pro příjemce uvádějte: jméno – příspěvek 2023. Neztěžujte, prosíme, identifikaci svých plateb!
Pro zasílání plateb ze zahraničí platí číslo účtu vedeného v EUR:
IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.
Pokud chcete být i v příštím roce členy našeho spolku, uhraďte členské příspěvky nejpozději do 31. března 2023. Pokud se rozhodnete členství ve Spolku ukončit, oznamte to výboru Spolku rovněž do 31. 3. 2023. Členům, kteří nezaplatí včas členské příspěvky, pozastavíme rozesílání spolkových publikací.

Výbor SSPE

ŽIVOTNÍ JUBILEA ČLENŮ V ROCE 2023

- **Padesát pět let:** 3. 1. Ing. Lenka BROŽOVÁ, 23. 1. Ing. Pavel SNÁŠEL, 16. 3. Ing. Kateřina STAŠOVÁ, 1. 8. Iris FOJTÍKOVÁ, 16. 8. Mgr. Karel VÍZNER.
- **Šedesát let:** 21. 4. Štěpánka ŘÍHOVÁ, 23. 6. Jiří DVOŘÁK, 3. 7. Peter PETROV, 6. 9. Mgr. Pavel KUBÍČEK, 14. 11. Ing. Jiří MARETH.
- **Šedesát pět let:** 12. 2. Ing. Ladislav ŽÁK, 22. 3. Vladimír FLEYBERK, 1. 7. Kristýna KRABATSCHOVÁ, 10. 10. Bohumil NEČAS.
- **Sedmdesát let:** 21. 3. Miroslav ŠEVČÍK, 7. 4. Jaroslav HORÁČEK, 23. 5. Ing. Václav SMEJKAL, 9. 7. Ing. Jan SOUČEK, 12. 7. Evženie VODOVÁ, 16. 7. MUDr. Luděk RUBÁŠ, 14. 8. Dr. Karel ŠINDELÁŘ, 23. 9. MUDr. Marta BAŠTAŘOVÁ, 1. 12. Vlastimil SOBOTA, 26. 12. Jindřiška JIRÁKOVÁ, 26. 12. Anna KRAJÍČKOVÁ.
- **Sedmdesát pět let:** 11. 1. PhDr. Vladimír SŮVA, 16. 3. MUDr. František DVOŘÁČEK, 28. 9. Ing. arch. Zuzana KOSTLÁNOVÁ, 12. 12. Mgr. Jarmila ŠPAČKOVA, 12. 12. PhDr. Štěpánka TŮMOVÁ.
- **Osmdesát let:** 4. 2. Pavel HLAVATÝ, 9. 2. Pavel JANATA, 13. 2. Mgr. Jaroslav DAJČ, 14. 2. Ladislav HODNÝ, 25. 9. MVDr. Josef HOLEJŠOVSKÝ, Ph.D., 9. 10. akademický malíř Petr HAMPL, 6. 12. Zdeněk ŘEHÁK, 14. 12. Václav ŽITNÍK.
- **Osmdesát pět let:** 3. 4. Ing. Vladimír ŠRAMKOV, 29. 4. Ing. arch. Petr HAIMANN, 12. 7. RNDr. Karel ŽIŽKOVSKÝ, 12. 9. Marie RUMLAROVÁ, 19. 10. Zbigniew KUBECZKA.
- **Devadesát let:** 22. 12. Jan MAULER.

Výbor SSPE všem jubilantům srdečně blahopřeje.

Všichni jubilanti obdrží od výboru SSPE gratulační list s přiloženým hodnotným grafickým listem.
Prosíme členy-jubilanty pro rok 2024, kteří nechtějí být uvedeni v seznamu jubilantů, aby to sdělili v průběhu roku 2023 redaktorovi Knižní značky.

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10788 Mgr. Pavla DUCHÁČKOVÁ CHOTKOVÁ, Tychonova 272/18, 16000 Praha; 10791 Jaroslav HIŘMAN, Soukenická 1090/14, 11000 Praha; 10789 Ing. Karel KLÍMEK, Čs. armády 787/18, 16000 Praha; 10787 Jana KOTSCHOVÁ, Nemocniční 1226/27, 78701 Šumperk; 10790 Eliška VANÍČKOVÁ, Angolská 610/5, 16000 Praha; 10792 Ivo ŽILINSKÝ, Ve studené 1817/4, 14700 Praha; 40036 Městské muzeum Lanškroun, nám. A. Jiráska 1, 56301 Lanškroun.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10452 MUDr. Rudolf LÁZNÍČEK z Týna nad Vltavou, 10744 Karel KUT z Prahy, 10566 Milada POSPÍŠILOVÁ z Prahy, 10714 Ing. Jan VAVERA z Třebíče.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ PRO NEPLACENÍ PŘÍSPĚVKŮ:** 10642 Kateřina ČERNÁ z Milevska, 10612 Libor CHLOUPEK z Brna, 10643 Bc. Vladimír KUBÁNEK z Aše, 10171 Jiří KUBÍČEK z Prahy, 30056 MgA. Kateřina LUKÁŠOVÁ z Milána v Itálii, 10186 JUDr. Jaroslava LIMOVÁ z Prahy, 10774 Mgr. František MAREŠ z Prahy, 10736 Mgr. Jan MELENA z Prahy, 10757 Mgr. Kateřina MĚCHUROVÁ z Prahy, 10721 Josef MÜNZBERGER z Prahy, 10654 Ing. Michal NAJMAN z Prahy, 10628 Lukáš NOVÁK z Prahy, 10515 Petr PTÁČEK z Prahy, 10287 MUDr. Anna RADOSTNÁ z Tuchoměřic, 10674 Bc. Lukáš SEIDL z Vlašimi, 10617 František SLOVÁK ze Slavičína, 10338 prof. Ing. Eduard STEHLÍK z Prahy, 10590 Libuše VYSKOČILOVÁ z Malhostovic, 40034 Eagle Gallery v Šumperku.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10553 Stanislav MLÝNEK, Krkonošská 1623/12, 12000 Praha; 10264 PhDr. Zdenka PFEFFEROVÁ, Horní náměstí 144/34, 74601 Opava; 30068 Maryna PODOLSKA, ul. Niemcewicza 131/8, 43.400 Cieszyn, Polsko.

■ **ZEMŘELI:** akademický malíř Rastislav MICHAL, čestný člen SSPE, z Prahy (†28. 10. 2022), Jaroslav LOHYNSKÝ z Moravské Třebové (†13. 9. 2022) a doc. Ing. František VANÍČEK, CSc., z Prahy (†8. 9. 2022).

Výbor SSPE

Milan Entler, L1, 2001

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.

Poštovní adresa: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:
2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.
Číslo účtu/Konto:
2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Tyršova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.
E-mail: petrikjudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodářka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové. E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň. E-mail: langhammer.jan@quick.cz.
Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**,
Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha. E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.
E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Příloha: Subskripce souboru exlibris Petra Minky.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 4/2022
Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@quick.cz.
Redakční kruh: Bedřich Kocman, PhDr. Jiří Ort, Mgr. Alois Sassmann, Ing. Ladislav Žák a RNDr. Karel Žižkovský.
Jazyková korektura: Mgr. René Keller a Mgr. David Polčák.
Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.
Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.
Náklad 500 výtisků.
Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha, pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.
Rozesílá: ADISERVIS Praha.
Toto číslo vyšlo 31. 12. 2022. Redakční uzávěrka příštího vydání je 28. 2. 2023.

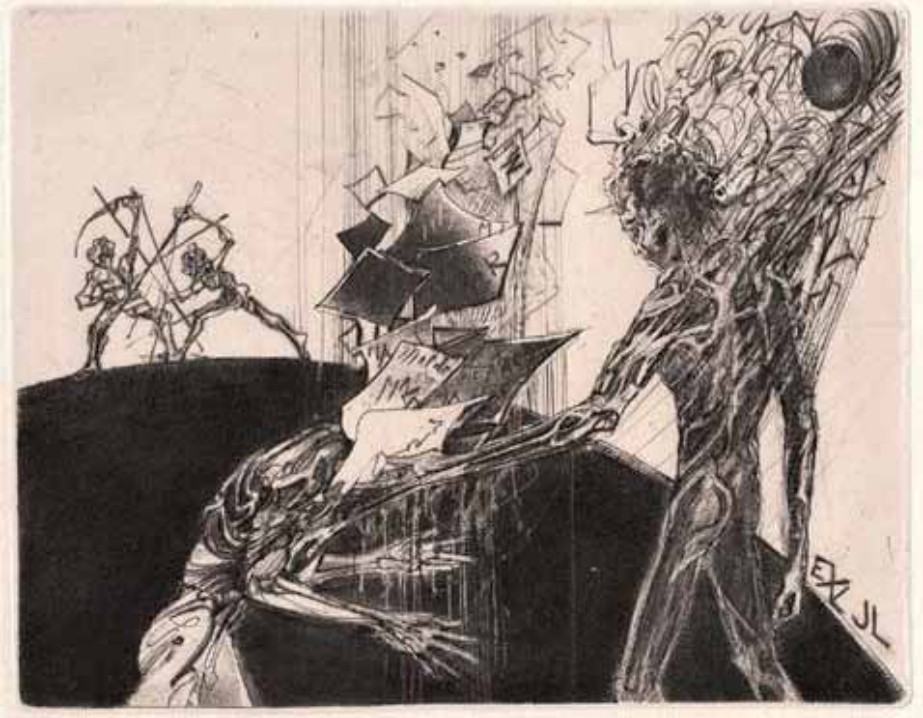

Karel Demel, ze souboru Zpěvy Maldororovy II, kombinovaná technika, 2021

Jaroslav Dajč, PF 2023 Jan Langhammer, C4/col, 2022

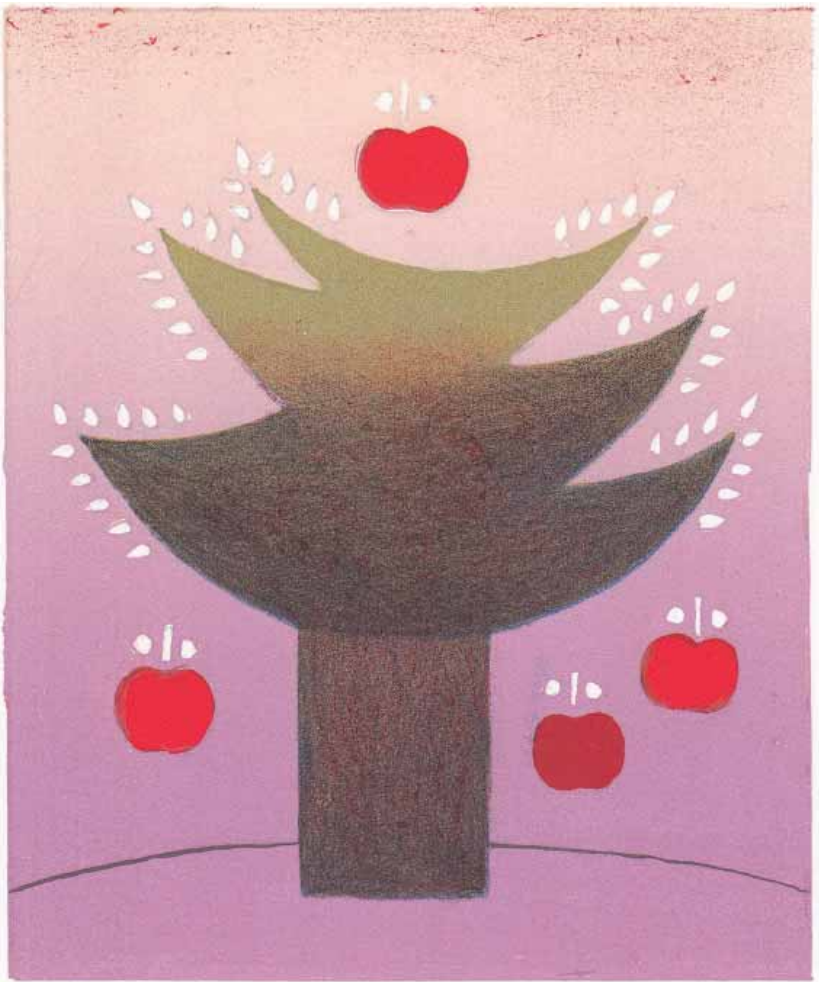

Kateřina Vítečková, L1, 1993.

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

*Na titulní straně: Oleg Dergatchov (Олег Дергачов, *1961, Ukrajina Lvov). Cirque. Ex libris Jan Bruggheman, C3, 2000.*